

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

De twee bekens

(avondmaalstoespraak)

Bij meer dan één gelegenheid heb ik u op de avondmaalszondag gesproken over de beker. En ik ga dat ook nu weer doen.

Misschien herinnert u het zich nog wel dat we het een tijdje geleden gehad hebben over 'de beker der dankzegging' en bij de vorige avondmaalsviering nog over het woord: „deze beker is het nieuwe verbond in Mijn bloed”.

Nu vanmorgen wil ik er op wijzen en er bij stilstaan dat onze Here Jezus in de buurt van het avondmaal over nog een andere, een héél andere beker gesproken heeft.

Als u in het evangelie naar Mattheüs leest over de beker van het avondmaal, behoeft u maar twaalf verzen door te lezen en u komt die andere beker tegen. Zo dicht staan die twee bekens in het evangelie bij elkaar.

Ik moet zeggen dat ik me dat zelf ook nooit zo gerealiseerd heb, dat in het evangelie de beker van het avondmaal zo dicht in de buurt van die andere beker zich ophoudt. Die andere beker, die genoemd wordt in een lang niet onbekend woord van onze Heiland. Het is dit woord, dat Hij gesproken heeft in de hof van Gethsemané: „Mijn Vader, indien het mogelijk is, laat deze beker Mij voorbij gaan. Doch niet gelijk Ik wil, maar gelijk Gij wilt”.

Van de avondmaalsbeker heeft onze Here volgens een andere evangelist (Lukas 22:17) gezegd: laat deze beker bij u *rondgaan*, en van de beker in de hof bad Hij: laat deze beker Mij *voorbijgaan*. Maar hij ging niet voorbij. Jezus moest hem drinken.

En Hij heeft het ook gedaan, gehoorzaam: niet gelijk Ik wil, maar gelijk Gij wilt.

Als we de evangelisten onderling met elkaar vergelijken, moeten we zeggen dat Jezus voor Zich de avondmaalsbeker niet gedronken heeft.

Hij gaf wel de opdracht: neemt, drinkt allen daaruit, – maar Zelf dronk Hij niet.

„Ik zal hier en nu van de vrucht

**DOOR
H. DE JONG
AMSTERDAM**

van de wijnstok voorzeker niet drinken, tot op de dag dat Ik die met u nieuw zal drinken in het Koninkrijk Mijns Vaders”. Jezus dronk dus aan de tafel niet.

In de hof, dáár begon Hij te drinken. Dáár werd Hem de beker gereikt. Van de Vader Zelf. Zo worden deze twee bekens, die van het Avondmaal en die van de hof, nog dicht bij elkaar gebracht.

Het is immers alsof we onze Here aan de tafel bij het rondgaan van de beker horen zeggen: Nee, dank je. Ik drink straks wel. Dit is jullie beker; straks komt de Mijne. Zo legt het evangelie verband tussen beide bekens.

Maar, zegt u, die beker in de hof, dat is beeldspraak. En u hebt gelijk. Daar moet ik het nu over hebben.

Om dan meteen maar een misverstand af te snijden: de beker waarvan Jezus vraagt of die aan Hem voorbij mag gaan, is niet een symbool van lijden, van leed, pijn en dood.

Althans niet op zichzelf.

De lijdensbeker, – dat behoort niet tot de bijbelse beeldspraak. Dat hoort meer thuis in de Griekse cultuur van die tijd.

In het oude Griekenland werden mensen wel ter dood veroordeeld in die zin dat ze de gifbeker moesten drinken. Socrates, een heel bekende Griekse wijsgeer, heeft zo de gifbeker gedronken. En daar komt het wel vandaan, dat de beker bij ons nog symbool is van lijden en dood.

Die betekenis heeft de beker in Gethsemané niet.

Tenminste, dat leed, dat lijden, het staat niet voorop.

Als het in de beker meekomt, dan slechts als gevolg van iets anders. Van wát anders? Als u terugdenkt aan wat we voorafgaande aan de tafel gezongen hebben, kunt u het weten: „elke zondaar... drinkt de droesem van de wijn, drinkt de toorn met bittere mond, slurpt Zijn gramschap tot de grond” (psalm 75:6, berijmd).

De beker, zo blijkt hier, is beeld van de toorn, van de gramschap van God.

De beker uit Gods hand aannemen en die leeg drinken, dat wil zeggen: Gods toorn over je heen laten komen; jezelf daaronder stellen. Leed, lijden, is daarvan het gevolg; zelfs de dood. Maar dat is niet het eerste en ook niet het ergste.

Het ergste in dat lijden is dan dat God er met afgewend gelaat bij staat; dat je uit Zijn gunst gevallen bent.

Er is in de profeten een hoofdstuk waarin heel duidelijk wordt hoe we die beker van God moeten verstaan. Het is Jeremia 25:15 e.v. waar de vertalers boven gezet hebben: de beker der gramschap.

En dat gaat zo: „Want aldus heeft de HERE, de God van Israël, tot mij gezegd: Neem deze beker met de wijn der gramschap uit Mijn hand en geef die te drinken aan alle volken, tot welke Ik u zend, dat zij drinken en waggelen en dol worden tengevolge van het zwaard dat Ik onder hen zend”.

Moet u zich dat eens proberen in te denken, gemeente, dat de volken, één voor één, de beker van de toorn Gods moeten drinken.

Inhoud

- 81 Drs H. de Jong,
De twee bekens
- 82 Mr J. Meulink,
Onze Eredienst (Liturgische overpeinzingen - 2)
- 83 K. Janssens,
Gerard Walschap (4)
- 84 Ds A. H. Algra,
Pastorale Notities
- 85 M. de Jonge,
Jongeren en Geloof (2)
- 85 G. J. Oonk,
Zondag in Moskou (slot)
- 86 De vrouw in het ambt van
diaken (1)

Verderop in dat stuk van Jeremia lezen we: „Als zij weigeren de beker uit uw hand te nemen om te drinken, zeg dan tot hen: drinken zult ge...” (vers 28). Je ziet het als het ware voor je: de neus dicht knijpen en net zo lang de beker aan de mond houden totdat die opengaat.

Wat is dit? De realiteit! De realiteit, ook zoals we die vandaag om ons heen zien.

Dat God ziedend is op Zijn wereld om wat de wereldbewoners met al Zijn gaven en weldaden, met Zijn schepping en alles wat er in is, hebben gedaan. Ziedend van toorn.

En Hij wil dat de mensen dat merken. Ja, zo moeten wij dat zeggen: Hij wil dat ze het merken. Want er is geen sprake van dat de Here God héél Zijn toorn, héél Zijn wangunst over Zijn wereld uitgiet. Nee iets, meer niet.

„Een ogenblik duurt Zijn toorn”, zegt de psalm (30:6) en Jesaja spreekt zelfs van 'een kort ogenblik' (Jesaja 54:7).

Want als ze er iets van merken, dan gaan hun zielen open voor het ontzaglijke wonder van het evangelie. Tenminste, zo bedoelt de Here dat.

We mogen zeggen dat al het erge dat er gebeurt – dat God het in Zijn grote liefde als een zweep

gebruikt om de mensen naar Christus toe te ranselen. Want Hij wil niet dat we verloren gaan. Hij wil dat van niemand, hoort u dat: van niemand, ook niet van degene die u diep van binnen haat.

U moet dat woord over de beker in de hof in verband brengen met dat profeten-hoofdstuk, gemeente. Dan krijgt u dit beeld: de volken, stuk voor stuk, krijgen van God de beker van Zijn toorn aangereikt.

Ach, wat erg! En de mensen ook, ieder afzonderlijk, „drinken zult ge!” Verschrikkelijk!

Maar telkens is daar ook Christus.

En Hij zegt: „liever niet, Vader, liever niet! Maar toch, geef hem Mij maar! Dan drink Ik hem tot de bodem leeg”.

En dan neemt Christus de beker hun uit handen en geeft hun – geeft ons – in ruil de avondmaalsbeker: Laat die beker maar bij jullie rondgaan. Zo heeft er een ruil plaats van die twee bekers, die van het Avondmaal en die van de hof:

Christus de beker van de toorn, wij de beker van de dankzegging. Christus de beker van de gramschap, wij de kelk des heils.

Christus de beker van de wangunst van God, wij de bokaal van het nieuwe verbond.

„Zie, Ik neem uit uw hand de beker der bedwelming; de kelk van Mijn grimmigheid zult gij niet langer drinken” – lezen we bij de profeet Jesaja (51 : 22). Christus zegt dat. Hij neemt die beker voor Zichzelf.

En wie deze ruil weigert, gemeente, die moet het zelf weten. Van hem geldt wat we in psalm 75 gezongen hebben: „drinkt de toorn met bittere mond, slurpt Zijn gramschap tot de grond”. Buiten Christus is er de toorn tot het einde.

Thuis heb ik een kostbaar boek in de kast staan. „Avondmaalszilver uit de provincie Groningen”, van mijn schoonvader geërfd, die in die provincie predikant was.

Er staan veel avondmaalsbekers in. Prachtig bewerkt. Dat is gedaan 'pia manu', met vrome hand.

Ik word altijd weer stil van de liefde die er uit spreekt.

Wat hebben de mensen die zulke dingen maakten de Here toch intens lief gehad!

Dat denk ik ook als ik door oude kerken loop: Wat een liefde in hout en steen!

Ik weet wel, hoor, er zijn ook christenen die andere gevoelens krijgen. Die lopen bijvoorbeeld hoofdschuddend door een oude kerk en zeggen: wat onrendabel!

Of: dat geld had beter aan de armen gegeven kunnen worden. En dat hoeft niet altijd een Judas-opmerking te zijn.

Maar zie het zo toch ook eens: dat zo'n kostbare avondmaalsbeker gemaakt is (of: kan zijn) door iemand, die rilde bij de gedachte aan de beker in de hof en die met zijn vakmanschap zei: broeders, deze beker hebben we daarvoor in de plaats gekregen!

En daarom gaan we nu zingen uit psalm 116, die het heeft over de 'kelk van 's Heren heil'.

We komen bij psalm 75 vandaan, die zingt van de beker van Gods

toorn. Maar nu gaan we naar psalm 116. En juist tegen de achtergrond van psalm 75 is psalm 116 zo mooi.

Juist tegen de achtergrond van de beker uit de hof is de beker van de tafel zo'n wonder van genade.

Of, zoals de vrome Von Zinzen-dorf zei:

De liefde is een drank zo zoet, zo fijn!

Mijn God kent die als bloed, en ik als wijn!

ONZE EREDIENST

Liturgische overpeinzingen (2)

De aktiviteit van de gemeente

Voordat we enkele onderdelen van de eredienst nader bekijken, eerst een paar opmerkingen over de aktiviteit van de gemeente bij de kerkdienst. Ons is geleerd, dat de Reformatie een belangrijke verbetering gebracht heeft door de gemeente weer actief bij de dienst te betrekken. De Reformatie, zo schreef dr K. Deddens in „Waar alles van Hem spreekt” heeft de gemeente uit het moeras van de onmondigheid gehaald en haar als werkelijke partij in het verbond weer een werkzaam aandeel gegeven. Dit pogen van met name Calvijn was terecht, want het gaat bij de eredienst om een samenspraak van God met zijn volk. Dat volk van God mag niet alleen toeschouwer en hoorder zijn, maar moet ook zelf handelen.

Ook dr A. Kuiper heeft er op gewezen, dat het niet juist is, wanneer de dienst door één man verzorgd wordt. Kuiper was er dan ook voorstander van, dat de dienst door meerdere ambtsdragers verzorgd werd.

Daar is na de Reformatie veel in de eredienst veranderd.

Zo werd het zwaartepunt in de eredienst gelegd in de verkondiging van het Evangelie. Men sloeg zelfs door toen men de alleenheerschappij van de prediking poneerde en tekort ging doen aan de eigenaardige plaats van het sacrament.

Een belangrijke verbetering is ook, dat de gemeente zelf weer psalmen ging zingen. Helaas is in sommige kerken dat zelfs blijkbaar een te grote last voor de gemeente, en heeft men de gemeentezang gedeeltelijk door koorzang vervangen. Iets anders is, wanneer de koorzang gebruikt wordt ter ondersteuning van de gemeentezang. Een koor in plaats van de gemeentezang is echter duidelijk een verarming, hoe mooi het koor ook mag zingen.

Helaas gaat de aktiviteit van de

gemeente niet verder dan het zingen en het offeren en dat is bepaald onvoldoende.

Nu wil ik niet pleiten voor lekenpreken. Voor de preek, de Schriftuitlegging is de predikant, mee door zijn opleiding, bij uitstek aangewezen.

Lekenprekers waren in vroeger tijden, bij gebrek aan goed opgeleide predikanten, nodig. Gelukkig is dat nu niet meer het geval.

Wel is het jammer, dat uit de meeste kerken de voorlezer verdwenen is.

Prof. dr K. Deddens heeft bij de aanvaarding van het hoogleraarsambt in Hamilton daarvoor een sterk pleidooi gevoerd. Deddens wees erop, dat de voorlezer al in de tweede eeuw bestond. Het was een taak die veelal door „leken” gedaan werd, zij het dan geschoolde leken.

In de derde eeuw werd deze positie tot een officieel kerkelijk ambt verheven. De synode van Dordrecht 1574 schreef voor, dat de Schriftlezing niet vanaf de preekstoel moest plaatsvinden en dat de schoolmeesters deze taak moesten vervullen.

Daar is over voorlezers vaak spottend gesproken. Er zijn ook veel anecdotes over in omloop. Bijvoorbeeld het verhaal, dat de voorlezer zich vergiste en voorlas: de koe en de boerin zullen tesamen neerliggen.

Zelf heb ik meegemaakt, dat een voorlezer het boek Nahum niet kon vinden en zich tenslotte tot de predikant wendde met de opmerking: het staat er niet in. Maar ook predikanten maken wel vergissingen en geven aanleiding tot hilariteit. Ik herinner me nog het onderdrukte gelach in de kerk, toen mijn vader voorlas: de vogels hebben holen en de vossen hebben nesten....

Het was niet de enige vergissing, die hij in zijn lange predikantsloopbaan gemaakt heeft.

Het voordeel van de voorlezer is, dat men niet steeds dezelfde man en hetzelfde geluid hoort. De afwisseling geeft aan de eredienst juist een speciaal cachet. Er zijn naar mijn opvatting nog wel meerderen actief bij de eredienst te betrekken. De predikant kan zich dan geheel op de prediking concentreren.

Milo wijst er in zijn eerder genoemd boek ook op, dat de gemeente zelf onvoldoende tot handelen komt. Zij heeft, zo schrijft hij, bijna uitsluitend een passieve houding.

Calvijn heeft getracht de gemeente de wet te laten zingen. Op deze wijze werd de gemeente actief gemaakt en hoort men de wet beter. Zoals het nu gebeurt, hoort een belangrijk deel van de gemeente door de herhaling elke zondag de wetslezing niet. Wanneer de predikant de wetslezing eens vergeet ontgaat dat aan veel gemeenteleden.

Daarom is het ook goed, dat de geloofsbelijdenis staande aangehoord wordt. Dat zou het gemeenschappelijk belijden van heel de gemeente beter tot uitdrukking brengen. Minder juist is het, dat de predikant deze belijdenis voorleest. Dr Kuiper stelde daarom voor, dat een andere ambtsdrager dan de predikant dit moest doen. Nog beter is, volgens Kuiper, dat de hele gemeente de belijdenis tesamen uitsprekt of zingt. Nu is het samen uitspreken van de belijdenis nogal lastig. Het wordt gauw een gemurmel van stemmen.

Het zingen van de belijdenis en dan bij voorkeur de onberijmde tekst verdient m.i. de voorkeur. Ter vermindering van sleur kan men ook afwisselend de belijdenis doen voorlezen en zingen.

DOOR
J. MEULINK
ENSCHEDÉ

Daarnaast is goed om na te gaan hoe men jongeren meer bij de dienst kan betrekken. Waarom hen niet laten kollekteren, zoals in sommige gemeenten ook gebeurt?

Dit waren zo enkele suggesties om de gemeente tijdens de dienst meer actief te maken. Kerkdiensten gaven vaak de indruk, dat men komt om alleen maar te horen. Maar de gemeente moet ook spreken.

Het publieke gebed

Vroeger was het gewoonte, dat het merendeel der broeders bij het gebed een staande houding aannam. Een minderheid, evenals alle zusters der gemeente, bleef zitten. Dat verschil in houding was niet juist. Helaas heeft men toen voor allen de (oneerbiedige) zithouding gekozen.

In de Bijbel lezen we echter, dat de gemeente staande of knielende bad.

Ook na de Reformatie was dat de gebedshouding. Later is dat veranderd.

De knielende houding is bij ons geheel in onbruik geraakt.

In elk geval zou een staande gebedshouding meer in overeenstemming zijn met de gewoonten in de eerste christelijke gemeenten. Het is ook eerbiediger en betreft de gemeente er meer bij.

Natuurlijk zou dat de voorganger verplichten zich ten aanzien van de gebedsduur een zekere beperking op te leggen. Dat zou m.i. geen bezwaar zijn. De Schrift geeft ons geen voorbeelden van lange in publiek uitgesproken gebeden. Wanneer het gebed tevoren goed overdacht en eventueel opgeschreven wordt, vervallen vanzelf allerlei herhalingen en uitwijdingen, die het gebed onnodig lang maken. Erg belangrijk is, dat het gebed goed wordt voorbereid.

Als student had ik met een paar vrienden de gewoonte na te gaan hoeveel herhalingen in het gebed voorkwamen. Dat was niet erg eerbiedig, maar het liet wel zien, hoe slecht de publieke gebeden vaak voorbereid worden.

Deddens schrijft, dat men vroeger gekeurd werd naar gebedsgave en voor een belangrijk deel was de lengte van de gebeden daarvoor bepalend.

Ik vrees, dat deze gedachte nog niet geheel verdwenen is.

Soberheid in het gebed is een goede zaak. Het gevaar is groot, dat het zogenaamde lange gebed ontaardt in allerlei verklaringen, mededelingen en beschouwingen, ja soms zelfs in kleine preekjes. God heeft geen behoefte aan onze preken, maar wel aan ons eerbiedig en ootmoedig gebed.

Deddens vermeldt, dat ouderling Fabius, die volgens de ge-

woonte van die tijd stond bij het gebed, prompt weer ging zitten, als hij merkte, dat de voorganger preekte tot de HERE.

Via Deddens citeer ik nog een uitspraak van P. Biesterveld: „Slordige en dodige praat onder vorm van gebed is vermoeiing des geestes voor de gemeente, en een walging voor God. Stukken der leer in bidvorm gieten, dat is geen gebed.”

Laten we bedenken, zo is de

juiste conclusie van Deddens, dat het gebed, ook het publieke gebed, het voornaamste is in de dankbaarheid, die God van ons eist.

Het gebed moet zijn een smeken tot God, waarbij de vreugde en de nood van de gemeente aan God wordt voorgelegd.

Een formuliergebed, mits in de taal van deze tijd, is daarvoor ook goed te gebruiken.

Gerard Walschap (4)

Het nu volgende werk kan gerekend worden tot de stroming die we het vitalisme noemen. Wat is dat? Aan het woord is al te zien dat het over leven gaat. En dan speciaal over het leven om het leven zelf, niet om het leven vanuit b.v. christelijke waarden of om een christelijk idee uit te dragen. Eigenlijk gaat het de aanhangers van deze stroming alleen maar om de intensiteit van het leven. Zelfs de kwaliteit is daaraan ondergeschikt. Het leven behoeft dan ook niet genormeerd te zijn aan wat dan ook, behalve aan de mens zelf.

„Houtekiet”

Met dit werk is dus Walschap aangekomen in zuiver humanistische wateren. Het is dan ook in deze zelfde tijd, dat hij zijn „vaarwel dan” toeriep aan de kerk. „Houtekiet” is de roman van Jan Houtekiet, een mythisch lijkende man. Vanwaar hij komt weet niemand, maar hij is zeer aanwezig in de wildernis achter „ons” dorp. En daarheen lokt hij een vrouw. En een andere vrouw volgt. En mensen die geen heil meer zien in een ordentelijk en geordend leven volgen ook. En zij die niet te maken willen hebben met opgelegde regels. Er ontstaat een kolonie in de wildernis, geheel op zichzelf, zich in niets storend aan de buitenwereld, zonder God en gebod. Moord en doodslag zijn niet onbekend en overal in Deps, „ons” nieuwe dorp, ziet men kleine Houtekietertjes rondlopen. En Houtekiet zelf regeert met zwijgend overwicht, hij bedrijft het goede en het kwade met dezelfde gemoedsrust. Hij voert zijn strijd met de machten van de adel, het gerecht en de kerk en moet niets hebben van enige civilisatie.

Tot er iets gebeurt. Ook de dood doet zijn entree in Deps. Dan doet zich vooral bij de vrouwen de vraag voor of je iemand in ongewijde aarde begraven kunt. „Onze stamvader begreep wel niet waarom het niet eender is waar men ligt”. Maar hij liet het toch toe, dat de dode bij de kerk in gewijde grond begraven werd. En later komt in Deps zelf een kerk, en Houtekiet bouwt mee; hij maakt zelfs de toren. En er

DOOR K. JANSSENS KAMPEN

verschijnt een pastoor, een „boeren-pastoor” met begrip voor de mensen van Deps. Dat lijkt ondertussen steeds meer op een normaal dorp. En als dan Lien, de vrouw met wie Houtekiet al zo lang leeft, ook met hem trouwen wil, dan wordt het hem te gortig en hij vertrekt. Pas na jaren keert hij weer. En hij, niet ontvankelijk voor liefde maar wel voor vrouwen, hij ontdekt dan toch nog de echte liefde, al is het te laat. En het dringt tot hem door wat hij verspeeld heeft. Walschap heeft zich in dit boek het meest volledig uitgeschreven. Het wordt wel zijn beste roman genoemd. Dat is dan vooral vanwege de ideeën van humaniteit/humanisme in deze roman. Houtekiet houdt er geen moraal op na, behalve die van hemzelf. Je vraagt je af: Waarom laat Walschap dan toch de kerk een steeds belangrijker rol in het Depser leven spelen? Waarom komen de pastoor, het kerkelijk huwelijk, de gewijde begrafenis op een steeds belangrijker plek? Walschap zelf heeft eens gezegd: „(er) werkt in het boek mijn humanistisch principe dat de ware heiden, heraut van de vrijheid, zijn medemens laat en zelfs helpt leven zoals hij dat verkiest.” Ziehier het humanistisch en tegelijk vitalistisch standpunt in een duidelijke notedop!

Om Walschap te leren kennen, kunt u niet langs dit boek heen. Wat in de vorige romans reeds min of meer verborgen aanwezig was, is hier in het volle licht gesteld: de mens is niet onderworpen aan enig gezag dan aan dat van hemzelf – anderzijds ziet hij geen kans dit ideaal van geheel-zichzelf-zijn te verwezenlijken; de mens is pas volledig mens in een levensverband met anderen.

„Zuster Virgilia”

Twaalf jaar na „Houtekiet” verscheen „Zuster Virgilia”: een prachtige, doorleefde roman. In de grond is Walschap niet veranderd. Toch is hij in dit verhaal zo mild en begrijpend. Eigenlijk is het wat verbazingwekkend dat hij, die ruim een decennium eerder op zo schampere wijze afscheid van de R.K.-kerk genomen had, nu zo begrijpend en zonder wrok en met verdraagzaamheid over die kerk kon schrijven.

Wat is het verhaal? In de Middeleeuwen werden ter lering van het gewone volk heiligenlevens geschreven. Die waren eigenlijk bedoeld als voorbeelden. Deze bedoeling had Walschap in het geheel niet. Hij meende in „Zuster Virgilia” aan te tonen, dat geloof en humanisme gelijkwaardig naast elkaar kunnen bestaan.

Het verhaal. De jonge Alberta van Calcken verzorgt na de dood van haar lieve moeder het molenaarsgezin op meer dan voortreffelijke wijze. Zij is haar broertjes en zusjes meer dan een zorgende zus. Als door de jaren heen die zorg van haar wordt afgenomen, treedt ze in het klooster. In prachtige beschrijvingen wordt de lezer ingeleid, niet alleen in het kloosterleven, maar ook in het „heiligen”-leven van Zuster Virgilia, zoals Alberta nu heet. Vooral de tijd van het noviciaat komt ons helder voor de geest te staan. Haar karakter, door Walschap met tederheid en groot psychologisch inlevingsvermogen geschreven, leren we kennen: een jonge vrouw, heel vroom, die in ieder ander meer ziet dan in zichzelf; iemand die zichzelf wegcijfert; iemand die in al haar eigen goede eigenschappen nog wel iets kwaads weet te ontdekken. Tenslotte doen zich aan haar verschijnselen voor, die erop wijzen dat ze een heilige zou kunnen zijn: de bilocatie – het op twee plaatsen tegelijk zijn –, de elevatie – het opgeheven worden –, de helderziendheid, de boetedoeningen, het wegwijnen. Tenslotte sterft ze.

En rondom haar zien we de gehele familie. (Dit boek zou je ook best een familieroman kunnen noemen.) Daarin neemt haar

vader een voorname plaats in, verder zijn daar haar ooms, haar zusters en haar broers. Van die laatstgenoemden is Robert de oudste, hij is het die Walschaps ideaal onder woorden brengt. Robert is van zijn geloof afgedwaald en wil dat ook weten. Hij verwoordt dat ideaal als volgt: „Zolang jullie mij uit den zeemzoeten hoge behandelen, zal ik jullie de rug toekeren. Zodra jullie bekennen, dat ik tot een wereldbeschouwing ben overgegaan die dezelfde rechten heeft als die van jullie, word ik wederom van ganser harte en zoals in onze beste dagen, je liefhebber de broer Robert.” Hij houdt zielsveel van zijn oudste zus en is juist daarom zo verontwaardigd over haar zijns inziens onzinnig offerleven in het klooster, dat leidt tot haar dood.

Rond Zuster Virgilia staat de familie, verdeeld in twee kampen: symbool voor de onverzoenlijke tegenstelling tussen gelovigen en ongelovigen.

Maar in het boek komt ook Oom Steven voor, een man van invloed en van studie; een man die wel gelovig gebleven is, maar die het ideaal van Robert dicht nadert, want hij is vervuld van begrip voor de andere wereldbeschouwing. Ik citeer uit een paar brieven van hem, eerst uit één, gericht aan Alberta:

„Maar als Robert mij vraagt waarom ik geloof en of dat allemaal zeker is, dan moet ik nederig bekennen dat ik het wel

weet en dat het zeker is voor mij, maar dat ik geen enkel argument heb dat hem kan overtuigen. - - -

„... ik kan Robert geen enkel verwijt maken. Ik kan niet bewijzen dat hij zich vergist. Ik moet toegeven en ik doe dat met plezier, dat hij streng logisch redeneert en vermits ik niet kan bewijzen dat ik de waarheid heb mag ik geen hoge toon tegenover hem aanslaan. Het geloof is een genade. Hij heeft ze verloren. Misschien heeft God ze hem ontnomen en dan kan ik niet weten waarom. Misschien heeft Robert ze verbeurd door eigen schuld en dan mag ik daar niet over oordelen. - - -

„Kindlief, gij eet graag zuurkool en kunt geen rode kool zien, Robert eet graag rode kool en kan geen zuurkool zien en ik eet graag zuurkool en rode kool.”

Nu uit een brief aan Robert:

„Er zijn gelovigen door opvoeding en gelovigen die nadenken. Voor de eersten is het geloof vanzelfsprekend en taboe. Als dat dom is, is het dom van de Aziaat rijst te eten. Hij kan evengoed koren en tarwe winnen als wij, maar sinds eeuwen eet hij rijst en bevindt zich er goed bij, waarom dan veranderen? - - -

„Ik ben in de zekerheid van het geloof gesprongen over een aantal raadsels en twijfels heen die achter mij onopgelost liggen, en dat maakt ook mij menselijk, mild en diep.”

In deze roman zien we, beter en

milder en geloofwaardiger overgebracht dan in „Houtekiet”, wat Walschaps wereldbeschouwing is, een visie die de onze niet kan zijn.

„De verloren zoon”

Een boek met deze titel van Walschap? Jawel, maar stelt u zich niet voor, dat het boek gaat over de u bekende verloren zoon. Walschap schreef het in 1958 en keerde eigenlijk terug naar zijn thema's van vóór de veertiger jaren. Ik zie niet goed, hoe het mogelijk is, dat een auteur die toch eerder – wel vanuit zijn humanistisch standpunt – zo mild over de kerk en haar verschijning had geschreven, nu weer zo'n bitter boek loslaat.

„De verloren zoon” gaat inderdaad over de verloren zoon, maar nu over zijn leven niet vóór, maar na zijn thuiskeer. En het Palestijnse land lijkt verdacht veel op het Vlaamse. Zelfs de synagogen lijken roomse kerken, en de tijd lijkt wel die van ons.

Gad, de teruggekeerde zoon, heeft allang spijt van zijn terugkomst. Het dorp kijkt hem er op aan en vergeving is er niet bij. Zijn vader kan de schaamte niet aan en zijn oudste broer Joseph laat maar al te graag merken, dat hij zo'n goede zoon is. Gad verlaat zijn dorp Nazareth dan ook weer en trekt naar Jerusalem, waar in de buurt hij een landbouwbedrijf vestigt, trouwt, kinderen krijgt. Zelfs oom Jo-

seph is onder de indruk. Daar maakt hij ook kennis met een andere jongen uit Nazareth, van het hoog-heike. Die Jezus trekt het land door met zijn boodschap. Maar met die boodschap kan Gad niet veel beginnen. Helemaal niet als hij vanaf zijn terras ziet hoe Jezus, de idealist, gekruisigd wordt. Ook begrijpt Gad zijn oude vriend Ruben van de kosten niet meer. Die is in Jerusalem tot een machtig heer in het Sanhedrin opgeklommen, maar hij heeft meer inzicht in starre kerkelijke wetten dan in menselijke eigenschappen en noden. Bij een feest in Nazareth wordt Gad enthousiast ingehaald, toch voelt hij zich er niet meer thuis; folklore is aardig, maar niet nuttig. En op de terugweg leert hij zijn jongens met de heidense namen nog een spreuk: „Wij zijn het zout der aarde. Er is niet veel zout en er is ook niet veel nodig, maar zonder zout begint ze te rotten en te stinken en daarom moeten we volhouden.” Wel een lelijke verdraaiing van Jezus' woorden.

Hoewel een roman van formaat, vind ik dit boek een terugval, vergeleken met „Zuster Virgilia” en zelfs met „Houtekiet”.

Nabeschouwing

Ik heb u behalve door een korte schets van zijn leven, met Walschap willen laten kennismaken door een zevental boeken te beschrijven. Ik benadruk nog eens, dat mijn keuze subjectief is. Net zo goed had ik deels andere of nog meer kunnen kiezen. Veel beter leert u hem kennen door hem zelf te lezen. Dat wil ik u aanbevelen. Uiteraard niet om zijn „geloof” na te volgen. Wel om kennis te nemen van een levensbeschouwing die hoe langer hoe meer gewoon lijkt te worden. Een levensbeschouwing die, zo niet meerwaardig aan het christelijk geloof dan toch op zijn minst als gelijkwaardig daaraan wordt voorgesteld.

Walschap een modern auteur. Herinnert u zich nog uit het begin van deze serie dat hij in 1898 geboren is? Blijkbaar was hij iemand die zijn wereld kende en daarin zijn gang ging, uiterst zelfstandig zijn gang ging.

Hij is nu een oude man, deze moderne schrijver. Zijn protest tegen het overwicht van de geestelijkheid, zijn strijd voor geestelijke vrijheid, zijn pleidooi voor tolerantie, kortom zijn roep om humaniteit, en uiteraard niet te vergeten zijn volmaakte beheersing van het schrijverschap, hebben hem in het land van de literatuur tot een groot man gemaakt. In 1968 ontving hij uit handen van Koningin Juliana de grote prijs der Nederlandse Letteren. Sinds 1975 mag hij de ere-titel van Baron dragen.

Communisten?

Er is ook een deeltje over Friesland in de reeks die Kok, Kampen uitgeeft onder de titel: *Anderhalve eeuw gereformeerd in stad en land.*

Bij 't lezen daarvan kwam ik opeens weer in aanraking met een zaak, waarover ik thuis wel eens iets gehoord had en later, op het Geref. Gymnasium in Leeuwarden had de leraar geschiedenis er iets van gezegd. Hij vertelde van de Russische revolutie. Eén van de kenmerken daarvan was de nationalisatie van de bodem. De staat kreeg alle land in handen, de boeren werden knechts van de staat op hun vroegere boerderij. Onze leraar zei: Jullie moeten dat niet meteen als goddeloos communisme zien. Hier, in deze stad, zijn „afgescheiden” predikanten geweest die voorstander waren van de nationalisatie van de bodem.

Ik las er nu, in dat boekje van Kok meer over. In onze streekromans zijn het vaak de harde boeren die hun „volk” minachten en slecht behandelen. Maar ook de boeren hebben het

Pastorale notities

DOOR
A. H. ALGRA
MAASSLUIS

slecht gehad. Vooral rondom 1890. Het was met de boerderijen in het westelijk deel van Friesland zo, dat een adellijke familie, in Den Haag woonachtig, in vele gevallen eigenaresse was en als de boer, door de ernstige en langdurige landbouwcrisis die er heerste, de pacht niet meer opbrengen kon, werd hij van de boerderij geschopt. De nood was groot. Toen had je in Leeuwarden bij de Chr. Afgescheiden gemeente ds J. v. Andel, een betrouwbaar en bekwaam man, schrijver van vele bijbelverklaringen. Bij de „dolerenden” stond dr L. H. Wagenaar, kerkhistoricus en ook volksschrijver. Zij beiden gingen ijveren tegen de maatschappelijke wantoestanden. „Het land is van de HEERE,

niet van de heren”, zei Wagenaar en zo rijpte de gedachte, dat de Staat beter eigenaar van de boerderijen zou kunnen zijn. Beide predikanten kregen in hun eigen gemeenten tegenkanting. Van Andel is naar Gorkum vertrokken, Wagenaar naar Arnhem. „Leeuwarden veracht onze prediking”, riep Wagenaar uit, „en verwerpt onzen arbeid. Ziet in de Soc. Democratie hoe God Zijn moker gereed maakt om de onaandoenlijke bourgeoisie te verbrijzelen en het rijke Leeuwarden, dat God niet vreest en geen mens ontziet, te vergruizelen”.

Hoe huiverig stonden de meesten tegenover zulke taal. Ontroerend is, wat de latere ds D. v. Dijk vertelde (het wordt in „Anderhalve eeuw gereformeerd” aangehaald): Hij was naar een vergadering van Patrimonium geweest; zeg maar het CNV. Toen hij, een jongen nog, thuiskwam, bleek z'n moeder ziek te zijn en zij ijlde. Zij zag die vergadering van Patrimonium als een begin van de revolutie, van een niet stil willen zijn in de weg waarin de Heere eens mensen leven leidt. . . .”

Jongeren en geloof (2)

Vorige week spraken we over een onderzoek naar 'de beleving van het christelijk geloof bij jongeren uit de Gereformeerde Kerken' en zeiden daar nog nader op terug te komen.

Een eerste reactie is wel: moet (kan) je zulke zaken als 'geloofsbeleving' in tabellen en cijfers onderbrengen? Leent zo'n onderwerp zich daar wel voor en wat is dat: 'beleving van geloof'? Welke waarde moet je aan de gevraagde antwoorden en de daaruit getrokken conclusies toekennen? Zo zijn er nog wel meer vragen te stellen, bijv. over de opzet van een vragenlijst, die aan de enquête ten grondslag lag.

De redactie van 'Dienst' heeft de publikatie, waarover we spreken, van een 'ten geleide' voorzien en daarin reeds enkele van die vragen aan de orde gesteld. Vooreerst, zegt de redaktie-sekretaris, ds A. Kooij, moeten we bij het lezen van dit rapport **norm** en **feit** scheiden. Dat wat de jongeren in de antwoorden weergegeven hebben zijn feiten. Als daar een bepaald gedragspatroon uit blijkt, hebben we daarmee nog geen norm voor het handelen. Een duidelijk signaal!

In deze tijd, waarin met enquêtes, statistieken, meningen e.d. gezwaaid wordt alsof daar de waarheid uit te voorschijn zal komen, is het goed die gegevens wat op een afstand te houden en ze te toetsen aan de Schriften en aan de daaruit gegroeide christelijke levenswandel. Daarvoor is het wel dienstig die feiten te kennen. De studie legde ze op tafel, maar het echt toetsen van de conclusies aan Schriftuurlijke normen viel buiten de studie-opdracht en dat moet dus beslist nog gebeuren. Door wie? Door ouders, ambtsdragers, jeugdleiders, binnen de christelijke gemeente.

Verder legt ds Kooij de vinger bij de hang naar 'ervaring' en zegt dat de jongeren best willen geloven 'op voorwaarde dat zij iets van God „voelen”. Leven in het verbond en de daarvoor zo broodnodige luisterhouding is een vaak verwaarloosde leer. Luisteren naar Gods spreken is een verbondservaring van de eerste orde! Gewaarschuwd moet worden voor het gevaar om de oplossing voor twijfel te zoeken in het gebed. Niet ons spreken heft de twijfel op, maar het luisteren naar Gods spreken'. Daarmee zegt hij met zovele woorden dat element in vragen en antwoorden te missen. Ik zou nog een stapje verder willen

DOOR M. DE JONGE VOORBURG

gaan en vragen: waarom blijkt uit de hele aktiviteit niet in hoeverre de jongeren de HERE kennen, Zijn wil voor ons leven, de door Hem uitgestippelde weg voor Zijn volk. Dat is niet zo gemakkelijk in tabellen en cijfers uit te drukken.

Soms denk je: deze studie is als een foto, scherp maar erg éénzijdig. Een stuk werkelijkheid, maar geen levend stuk. Statisch. Dat telkens spreken over 'het geloof' is zo heel anders dan wat de Schrift zegt over de vreze des HEREN, Zijn Zoon liefhebben,

in Hem geborgen zijn en Hem uit de hemelen verwachten. Datzelfde is er in het spreken over 'de Bijbel', je houding er tegenover, het lezen ervan, het begrijpen van het gelezene enz. Dat kan zo vlak lijken en het laat zich ook zo gemakkelijk associëren met een traditioneel kerkelijk en godsdienstig patroon. Maar uit die Schriften te horen „strijdt om in te gaan” of „gij geheel anders” is van een andere orde, evenals wat er gezegd wordt over afval van de HERE en Zijn toorn over hen, die Hem verlaten. Het is wel te verstaan dat dit niet in een studie, die aan een Rijksuniversiteit plaats vindt, past. Dáár overheerst het wetenschappelijke, psychologie dan wel sociologie. Maar daarom is het wel van levensbelang op dit manco te letten.

In de vragen rondom „de Kerk” (waarom toch zo dikwijls met hoofdletters?) komt dat wat boven opgemerkt is, terug. Kerkbezoek, huisbezoek, besteding van de zondag, relatie met predikant en/of andere ambtsdragers hebben een plaats in de vragenlijst. Maar het sámen ver-

bonden zijn aan het Hoofd van de gemeente, onze Heer Jezus Christus, kom je niet tegen, evenmin als de betekenis van de wekelijkse bijeenkomsten.

De resultaten van het onderzoek blijven daardoor voor ons toch wat op een afstand. Je doet goed er aandacht aan te geven, velen behoren er kennis van te nemen, maar als gezegd: aanvullingen op het gepresenteerde zijn voor de lezer nodig.

Wie is die lezer? Ik hoop dat veel ouders dat zijn en verder ieder, die jongeren ontmoet, in welk verband ook. Eigenlijk bedoel ik ons allen.

Het nummer van 'Dienst' kunt U verkrijgen door f 7,- over te maken op girorekening 5533736 t.n.v. Janneke van der Ploeg, Noorderbuitensingel 12, 9717 KK Groningen, onder vermelding „Jongeren en geloof”. Maar wacht U even, alvorens het te doen, want binnenkort hoop ik „Ouderen en geloof” (een soortgelijke studie) te bespreken en wellicht wilt U dat dan ook bestellen. Of, als U dat nu reeds wilt bezitten: hetzelfde adres, maar de prijs daarvan is f 9,-.

Zondag in Moskou (slot)

Een week na onze ervaringen in Lwov waren we in Moskou. Omdat we wisten, dat informatie over kerkdiensten bij het staatsreisbureau Intourist geen hoge prioriteit geniet, hadden we ons in Nederland al van te voren op de hoogte gesteld van de mogelijkheid om een kerkdienst in Moskou bij te wonen.

Niet zo ver van het Rode Plein staat het kerkgebouw van de Evangelische Christen-Baptisten. Deze gemeente is officieel geregistreerd met alle offers, die daarvoor gebracht moeten worden. Er zijn ook Baptisten-gemeenten, die deze registratie niet wensen aan te vragen en dus ook geen enkele medewerking van de overheid ontvangen, integendeel ze hebben veel te verduren en velen van hen zitten gevangen. En natuurlijk daarom alleen al ben je geneigd aan hun kant te staan. Zijn dan de wel geregistreerde gemeenten mensen, die het maar lichtvaardig op een akkoordje gooien? We moeten denk ik in dit geval maar niet al te snel oordelen.

In elk geval was het een belevens enkele uren door te brengen in het kerkgebouw van de eerder genoemde gemeente, het enige overigens in de hele stad Moskou. In een stad van 8 miljoen inwoners! Er worden dan ook meerdere diensten per zondag gehouden.

De eerste dienst begon om 10

DOOR G. J. OONK HEERENVEEN

uur en dank zij bus en metro en enkele, naar later bleek, mede-bezoekers van de dienst arriveerden we, weliswaar wat te laat, in de kerk. Onmiddellijk werd er op de galerij een rij voor ons ontruimd, waardoor zelfs oude mensen uren moesten staan, maar men was niet te vermurwen, wij waren gasten en zo hoorde dat. De kerk was stampvol, veel mensen stonden, al zagen we, dat tijdens de dienst men elkaar afloste. In de dienst trad een koor op, dat kennelijk uit gemeenteleden bestond. Het zong met veel geestdrift en wat men ten gehore bracht was van hoog niveau. De dienst kent uiteraard een andere orde, dan wij in een gereformeerde kerk in ons land gewend zijn. Ik realiseer me opeens, dat ik voor het

eerst in mijn leven een dienst in een Baptistengemeente mee maak en daarvoor blijkbaar eerst naar Moskou moest reizen. Er zijn verschillende voorgangers, wat ze zeggen ontgaat ons uiteraard, wat natuurlijk jammer is. Wel hoor je af en toe bekende klanken. Soms ook herken je van bepaalde liederen de melodie. Er wordt zeer aandachtig geluisterd, ik zie ook mensen, die in een schrift aantekeningen maken, soms ook laat men duidelijk hoorbaar zijn of haar instemming blijken. De dienst duurt ruim twee uur, maar de aandacht verslapt niet. Dan zien we dat vanaf de galerij mensen briefjes naar beneden gooien, ze worden beneden opgeraapt en dan doorgegeven naar de voorste bank, waar een gemeente-oudste ze verzamelt. Vervolgens bracht deze man de briefjes naar de voorganger op de kansel. Wat ik al vermoedde bleek bij navraag juist te zijn. Het ging in dit geval om gemeenteleden, die voorbede wilden laten doen voor zieke familieleden of andere zaken, die ze wilden voorleggen in het gebed van de gemeente. En in een stampvolle kerk kan dat ook op deze manier. Na afloop van de dienst spraken we nog kort met één van de voorgangers die ons in het Engels te woord stond. Veel tijd was er niet, want de volgende dienst zou spoedig hierna beginnen. Dan staan we buiten en wandelen even later over een zonovergoten Rode Plein. Daar zien we

de eindeloze rijen mensen staan, die een bezoek willen brengen aan het mausoleum van Lenin, om daar kort een blik te mogen werpen op het gebalsemde lichaam van de man, die daarmee eigenlijk de hoofdrol speelt in een pseudo-religie, waarvan het ritueel zich elke dag op het Rode Plein afspeelt. Als we er zelf later in de week, na drie en een half uur in de rij, binnentreden, heb je inderdaad het gevoel het heilige der heiligen binnen te gaan, alles ademt deze quasi-religieuze sfeer. Deze Lenin schijnt ooit opgemerkt te hebben, dat het christendom nog hooguit vijftig jaar haar bestaan zou kunnen rekken. Welnu, Lenin is dood, al meer dan 60 jaar, maar God leeft, ook in Rusland. En daarom gooien vanaf de galerij in dat kerkgebouw niet zo ver van het Rode Plein, mensen briefjes naar beneden, omdat ze daarmee belijden, dat zij het in hun leven, als het er echt op aan komt, het niet verwachten van een of ander systeem, van een of ander isme, maar het uiteindelijk

willen wagen met God en daarom in de kring van de christelijke gemeente hun zorgen en wensen aan Hem bekend willen maken. Dat ondanks een constante atheïstische propaganda, een soms grove, soms ook uiterst subtiele indoctrinatie. Ondanks talloze kleine en grote hindernissen, ondanks musea, waarin het christelijk geloof als achterhaald en minderwaardig wordt voorgesteld. Ondanks de vaak hoge prijs, die christenen voor hun keuze moeten betalen. Hoe ervaren ze dat in de dagelijkse werkelijkheid? Ik denk, dat wij daar eigenlijk geen notie van hebben. Kunnen we wat voor hen betekenen? Natuurlijk is dat geen vraag. We kennen in onze kring, vermoed ik, niet zoveel kerkgebouwen met galerijen. Wat we dan kunnen doen? Bij wijze van spreken steeds maar weer briefjes naar beneden gooien, elke zondag opnieuw, en daarmee in elk geval bereiken, dat onze broederschap in het oostblok een vaste plaats krijgt in onze voorbeden.

De vrouw in het ambt van diaken (1)

Op de Landelijke Vergadering van Enschede hebben de afgevaardigden onlangs uitvoerig gesproken over het onderwerp „de vrouw in het ambt van diaken”. De Landelijke Vergadering werd daarbij geholpen door een kleine commissie, die een rapport over dit onderwerp had uitgebracht.

Een rapport, dat echter in twee delen uiteenvalt: een meerderheids- en een minderheidsrapport.

Vanwege het belang van het onderwerp en de interesse daarvoor bij de lezers van ons blad leek het de redactie een goede zaak dit rapport in Opbouw te publiceren.

We beginnen met het meerderheidsrapport van J. F. Arends, F. van Deursen en J. D. Janse; vervolgens plaatsen we het minderheidsrapport van C. M. Breman en A. M. van Leeuwen; en tenslotte hopen we dan nog een artikel van prof. dr D. Holwerda te publiceren, zijnde een reactie op het meerderheidsrapport. De redactie

**J. F. Arends, F. van Deursen,
J. D. Janse —
Meerderheidsrapport**

Uw vergadering gaf ons de opdracht „ons te bezinnen... ten aanzien van de vraag of het Schriftuurlijk verantwoord is zusters der gemeente te roepen tot de bediening van het diakenambt in Christus' kerk.”

Dit vanwege een voorstel van de kerk te Amsterdam-Centrum dat de Landelijke Vergadering zal uitspreken „dat het een zaak van Christelijke vrijheid is, als een plaatselijke kerk onder bid-

dend opzien tot de Heer een zuster tot het diakenambt roept.”

De argumentatie, die deze kerk aanvoert, kan als volgt worden weergegeven:

„In onze gemeente is (nog) geen overeenstemming van gevoelen t.a.v. de vrouwelijke ouderling.” Men heeft niet de vrijmoedigheid n.l. om de apostolische voorschriften van 1 Kor. 14 : 34-36 en 1 Tim. 2 : 11, 12 voor „tijdgebonden” te verklaren en voor ons zo niet meer geldig. Maar ten aanzien van de „openstelling” van het diakenambt voor zusters ziet men de zaak toch anders liggen. Op de bedenking van zusterkerken „dat de figuur

van de vrouwelijke diaken automatisch en met dwingende noodzaak gevolgd zal worden door die van de vrouwelijke ouderling” is het antwoord: bij ons in Amsterdam-C. is er een duidelijk onderscheid tussen het ambt van diaken aan de ene en dat van ouderling aan de andere kant. En wat het diakenambt betreft is er niet de moeilijkheid dat we Schriftuurlijke gegevens als „tijdgebonden” terzijde zouden moeten schuiven. Een tekst als 1 Tim. 3 : 11 kan n.l. als Schriftbewijs gelden voor de vrouwelijke diaken als ambtsdrager in Christus' gemeente. We kiezen dan weliswaar voor een bepaalde interpretatie, waartegenover ook een andere uitleg staat. Maar dat is iets anders dan „de nog onzekere sleutel van tijdgebondenheid te hanteren.” Op grond van deze stand van zaken vraagt de kerk van Amsterdam-C. of er dan niet althans plaatselijk vrijheid kan zijn om vrouwelijke diakenen aan te stellen en komt zij tot bovengenoemd voorstel.

Wij, de door u aangewezen commissieleden, hebben ons in deze materie verdiept en in een aantal bijeenkomsten onze gedachten naar voren gebracht, deels ook voorbereid en neergelegd in schriftelijke stukken. Wij zijn niet de enigen, noch de eersten die zich met vragen als deze bezighouden en we hebben naar vermogen ook kennis genomen van wat daarover door anderen, in of buiten onze kring, is gepubliceerd. In onze bezinning en gedachtenwisseling bleek dat het punt in kwestie moeilijk valt los te maken uit heel het complex van vragen over de plaats van de vrouw in de kerk, de betekenis van de ambten, de verhouding ouderling-diaken: wat zegt de Schrift hierover en in hoeverre kunnen de Schriftgegevens in dezen in rekening worden gebracht als richtlijnen voor onze kerkelijke praktijk. Gegevens, soms maar schaars en verschillend te interpreteren.

Het zal u niet verwonderen dat ook binnen de kring van de commissie verschil van inzicht naar voren kwam en dat het ons niet gelukt is in alles op één lijn te komen. Er is zodoende enige vrijmoedigheid voor nodig om te komen met een advies aan uw vergadering in een „kort en bondig” rapport nog wel.

Toch willen wij een poging wagen. Waarbij de overtuiging die hier wordt voorgedragen niet aller onverdeelde instemming heeft.

Vrouwen doen mee

Wie de Schrift naleest, i.c. het Evangelie van onze Heer Jezus Christus en de brieven van zijn apostelen, moet wel onder de

indruk komen van de grote plaats die gelovige vrouwen hebben ingenomen in het leven en werken van onze Heer en in de arbeid van zijn apostelen, in het midden van de christelijke gemeenten.

Te wijzen valt b.v. op Lukas 8 : 1-3: de vrouwen die Jezus dienden, en bleven dienen na zijn dood. Zodoende werden zij de eerste getuigen van zijn opstanding (Luk. 23 : 55-24 : 30). Ook waren zij te vinden in de discipelkring, die biddend de Geest verwachtte (Hand. 1 : 14).

Wat de brieven betreft leze men b.v. Romeinen 16. Dit hoofdstuk begint met de verwijzing naar Febe's dienen van de gemeente te Kenchreae en haar bijstand verlenen aan velen. En verder vermeldt het nog van veel meer vrouwen, dat zij zich verdienstelijk hebben gemaakt voor de gemeente en de evangelieprediking. We zullen echter, levend in een emancipatieklimaat, ons hebben te hoeden voor vertekening van dit beeld van meedoende, medewerkende vrouwen. Wat van dit meedoen wordt verteld, zal maatschappelijk mogelijk zijn geweest. B.v. 't verlaten van 't huis om Jezus te volgen (Luk.), 't met de mannen bijeen zijn (Hand.), 't openstellen van eigen huis voor de gemeente (Hand. 12), voor vreemdelingen (Hand. 16 : 15, zie ook Rom. 16 : 2). De vrouw was toch kennelijk niet altijd zo'n verdrukt, afhankelijk wezen in die tijd als men wel wil doen voorkomen. Wel zal de aandacht en eer voor de vrouw in de gemeenten verkwikkend zijn geweest, zonder echter revolutionair te zijn, in de zin van: nu eens macht en status verlenen aan vrouwen... Bij al haar meedoen en mee kunnen werken en leven in de gemeente zijn er voor vrouwen grenzen. Waar die worden overschreden, worden ze op de vingers getikt door de apostel (zie de bekende passages in 1 Kor. 11 en 14 en 1 Tim. 2).

Roeping tot een ambt

Gezien de vraag, die ons is voorgelegd: „is het Schriftuurlijk verantwoord zusters te roepen tot het diakenambt?” willen we nu nagaan of het bekleden van het diakenambt ook voorkomt, dan wel past, in het beeld dat de Schrift tekent van meedoende vrouwen. Of is hier nu zo'n grens, die niet overschreden werd of mocht worden?

Hier kunnen we, naar onze overtuiging, niet volstaan met enkel te verwijzen naar Rom. 16 : 1, waar Febe toch „diakonos” wordt genoemd, noch met een beroep op de mogelijkheid in 1 Tim. 3 : 11 het woord „vrouwen” op te vatten als doelend op „vrouwelijke diakenen”.

Als u spreekt in uw opdracht aan onze commissie van „zusters der gemeente **roepen** tot de bediening van het **diakenambt** in Christus' kerk (dik gedrukt van ons), dan staat u kennelijk voor ogen het diakenschap zoals dat in onze kerken, en die niet alleen, vigeert. Als een ambt. Een taak, waarvoor men speciaal geroepen wordt en waarmee men dan van Godswege belast is.

Ieder lid van de gemeente „moet zich schuldig weten zijn gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewillig en met vreugde aan te wenden”, aldus de Heid. Cat. in antw. 55, met verwijzing o.a. naar 1 Kor. 12. Maar de roeping tot het ambt geschiedt in de weg van uitdrukkelijke aanwijzing, verkiezing, aanstelling. En dat tot een specifieke taak, die een bepaalde positie in de gemeente met zich brengt. Zie daarover art. 30 en 31 van de Nederlandse Gel. Belijdenis. En zo vinden we dat ook in de Schrift.

Belangrijk is in dit verband te letten op Hand. 14 : 23: „en nadat zij voor hen in elke gemeente oudsten hadden aangewezen, droegen zij hen onder bidden en vasten de Here op in wie zij geloofden.” Het behoort tot de „instituering” van de jonge gemeenten dat zij onder „oudsten” (of „opzieners”, vergel. Hand. 20 : 17 en 28) worden gesteld, die daartoe uitdrukkelijk worden aangesteld. En deze „ambtsdragers” zijn als voor de gemeente verantwoordelijke instantie als zodanig onderscheiden van de andere leden, welke gaven die ook hebben en kunnen benutten in dienst van de gemeente.

In 1 Tim. 3 en Titus 1 lezen we weer van hun aanstelling en de voorwaarden waaraan zij moeten voldoen. En we hebben daar dan maar niet te maken met een „latere ontwikkeling”, zoals wel wordt gesteld. Eerst was het: ieder doet mee naar zijn of haar gaven. Later werd het, als een soort verschraling en institutionalisering: ambtsdragers maken de dienst uit. Neen, van meet aan behoort 't tot 't patroon van de christelijke gemeenten dat er – bij alle gaven, krachten en

diensten – mensen met een speciale verantwoordelijkheid zijn, die hun als een ambt is opgelegd. Men kan er naar staan, dit ambt begeren, maar niet ieder komt er voor in aanmerking. De kandidaat moet aan bepaalde eisen voldoen, 1 Tim. 3, Titus 1. Daar blijkt dan ook, dat deze kandidaten mannen-broeders zijn. Zusters komen blijkbaar niet in aanmerking.

Men kan dit vergelijken met de aanwijzing van een apostel in Hand. 1. Hoeveel vrouwen de Here ook gekend hebben van het begin aan en gevolgd zijn en getuige waren van zijn opstanding: het zijn alleen twee mannen, die in aanmerking komen, Hand. 1 : 21.

En verder met Hand. 6, waar het ook, als vanzelfsprekend, weer zeven mannen zijn, die in aanmerking komen: „Ziet dan uit, broeders, naar zeven mannen...”.

En daar ging het nog wel om een taak in de verzorgingsfeer, een specifiek diakonale bezigheid. Waarin juist ook vrouwen actief waren. Als de uitleg juist is, dat de weduwen die bij die kwestie worden genoemd, niet **bedeelden** maar **bedelenden** waren, actief in de dagelijkse bediening betrokken waren, resp. daarin betrokken wilden worden. Zie ook Hand. 9 : 39 (Dorcas).

Hoe het zij, ook over deze zaak in de verzorgende sfeer zijn het mannen die worden aangesteld. Dat vrouwen niet in aanmerking komen voor het ambt van oudste of opziener in de gemeente kan men in verband zien met wat de apostel schrijft t.a.v. de vrouw in 1 Kor. 11 : 3 v.v., 14 : 34-36, 1 Tim. 2 : 11 v.v. Toch verlieze men niet uit het oog, dat het daar gaat over uiterlijk voorkomen en optreden van zusters in de gemeentesamenkomsten. Dat is toch iets anders dan roeping tot een ambt. Onderscheiden we dit niet, dan komen we makkelijk tot de redenering: Zusters komen niet voor het ambt van ouderling in aanmerking omdat dit lerend en regerend is, maar voor het diakenambt geldt dat zo niet, het is immers juist die-

nend en verzorgend, dus echt iets voor de vrouw. Dit lijkt ons een oneigenlijk argument. Uit Hand. 6 is af te lezen dat dit niet opgaat. Het zijn weer als vanzelf mannen, die voor die diakonale taak worden aangezocht en aangewezen.

En in 1 Tim. 3 ligt de zaak naar onze mening niet anders. Vanouds wordt ons diakenambt teruggedroefd op de zeven mannen uit Hand. 6. Zo ook het bevestigingsformulier. Wil men daaraan afdoen, een feit blijft, dat we in Filippenzen 1 : 1 en 1 Tim. 3 de diaken als ambtsdrager tegenkomen.

Hoe vaak „diakonos” en „diakonia” en „diakonein” ook worden gebruikt voor dienaar, dienst en dienen in variërende zin, – van de overheid als „dienaresse Gods”, van Paulus als „dienaar” van het evangelie (Kol. 1 : 27) en Epafros „een getrouw dienaar voor u van Christus (7) en Tychikus „de getrouwe dienaar” (4 : 7) en zo meer – in de twee bovengenoemde Schriftplaatsen is het toch blijkbaar de geijkte term voor een specifiek ambt naast dat van de opziener. Het past bij de tact, waarvan de hele brief naar Filippi getuigt, een gemeente waar men op rang en stand stond, dat de apostel in zijn adres heel correct de „kerkeraad” apart vermeldt. Opzieners en diakenen staan in dit adres samen als de ambtsdragers onderscheiden van alle heiligen.

Zo nu vinden we ze ook in 1 Tim. 3 naast elkaar. Op de eisen voor de opziener volgen die voor diakenen, even uitvoerig en stingent. „Laat ook dezen getoetst worden eerst, dan pas mogen zij diaken zijn, als

Administratie

Administratie-adres:

Postbus 84,
3956 ZS Leersum
Tel. 03434-54288
Gironummer 404945
t.n.v. Geref. Persver. Opbouw.

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie.
Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen.
Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementenprijs:

(bij vooruitbetaling)
f 50,— per jaar of f 26,50 per half jaar.
Voor studenten f 40,— per jaar.
Buitenland f 70,— per jaar of f 95,— per luchtpost.

Advertentieprijs:

45 ct per mm.
Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3, 3701 AL Zeist.
Tel. 03404-22452.
Postbus 244, 3700 AE Zeist.

er niets tegen hen in te brengen is.” vs. 10. Dat wijst op een ambt, net als bij de opzieners, waartoe men uitgekozen, aangewezen, aangesteld moet worden. Een verantwoordelijke positie in de gemeente van Christus. Diakenen moeten dan ook, evenals geldt voor opzieners, hun eigen huis goed leiding weten te geven (vs. 12). Ook hebben zij vrijmoedigheid nodig om te spreken in het geloof in Christus Jezus (vs. 13).

Kerknieuws

Ned. Geref. Kerk van Oegstgeest

In januari j.l. werden door de kerkeraad van de Nederlands Gereformeerde Kerk te Oegstgeest statuten vastgesteld. Op grond van artikel 2.2 van het Burgerlijk Wetboek werd besloten deze statuten op te stellen, zodat de kerk te Oegstgeest kan optreden als rechtspersoon, zoals bedoeld in genoemd artikel. De noodzaak hiertoe bestond o.a. in verband met het afsluiten van overeenkomsten e.d. binnen het zakelijk verkeer.

Radio-kerkdienst

Op zondag 16 maart a.s. zal D.V. de middagkerkdienst van de Ned. Geref. Kerk van En-

schede-Zuid worden uitgezonden via de radio, Nederland 5. Aanvang 5 uur.

Voorganger: Ds C. Bakker.

De gedrukte preek is verkrijgbaar bij het prekenbureau van de Ned. Geref. Kerken, postbus 1201 DA Hilversum; te bestellen per briefkaart met f 1,50 aan postzegels bijgeplakt; of door storting van f 1,50 op nr. 60600 van de Ikon, Hilversum. Bandjes met opname van de dienst zijn verkrijgbaar tegen kostprijs bij de stichting „De Brug” te Dronten, Lancasterdreef 148, 8251 TD; tel. 03210-3673.

Ned. Geref. Kerk van Apeldoorn

De gemeente in Apeldoorn vergadert op de zondagen 9 en 16 maart in de „Eben Haëzerkerk”, Smaragdstraat 10; anvang van de diensten 9.30 en 18.30 uur.

Stichting voor Jeugdzorg en Maatschappelijk Werk van de Nederlands Gereformeerde Kerk

Consulten voor Maatschappelijk Werk en Psychotherapeutische hulp bij o.a. gezins-, huwelijks- en individuele problemen.
Voor een afspraak met de maatschappelijk werkster of psycholoog kunt u bellen met het bureau van de Stichting: Kooikerseind 88, 3995 BR Houten, tel. 03403-77071, vragen naar Mw. Anita Godschalk. Bij afwezigheid kunt u uw boodschap inspreken op het antwoordapparaat of verzoeken terug te bellen voor het maken van een afspraak.

Stichting Evangelische Huisvesting Op kamers in Utrecht

Je gaat voor een studie naar Utrecht? Je zoekt daarom een kamer? De Stichting Evangelische Huisvesting kan jou wellicht aan woonruimte helpen. Deze stichting gaat uit van de Ned. Geref. Kerk te Utrecht. Zij stelt kamers beschikbaar voor mensen, die voor hun opleiding in Utrecht gaan wonen. In het huis, dat de stichting heeft gekocht is plaats voor een negental bewoners. In dit huis woon je zelfstandig, maar niet alleen: je maakt deel uit van een christelijke woongemeenschap. Een echtpaar vormt de hoofdbewoner van dit huis.

In principe worden de kamers in dit huis aangeboden voor de duur van 12 maanden. In deze periode word je geacht andere woonruimte gevonden te hebben. Bij dit zoeken is de stichting je zoveel als mogelijk behulpzaam. Heb je interesse? Vraag dan snel informatie, of een aanmeldingsformulier aan bij: Secretariaat S.E.H., Kievitweide 11, 3993 DA Houten.

Uit breder kring

B.M.Z.G. Jeugd en Zending

Het voorjaarsnummer van het nieuwsblad van de Bijbelse en Medische Zendingsgemeenschap (BMZG) is een heel speciaal nummer geworden onder het thema „Jeugd en Zending”. Dit bijzondere nummer is zeer geschikt om gebruikt te worden door scholen, zondagscholen, jeugdclubs en andere vormen van jeugd- en kinderwerk. U kunt dit blad gratis (als proefnummer) aanvragen via het secretariaat van de BMZG, Krakelingweg 10, 3707 HV Zeist, tel. 03404-13741.

N.B. Het zomernummer van dit blad zal ook over een heel belangwekkend onderwerp gaan, nl. „Gebet en Zending”. Wanneer u geïnteresseerd bent, kunt u dit nu reeds melden.

Evangelische Alliantie Land. gebedsbijeenkomst

Meer dan ooit is het nodig voor ons land en onze kerken voorbede te doen, gezien de vele brandende kwesties en de noodzaak van geestelijke vernieuwing. Dit is de reden waarom er in Amersfoort elke maand op de derde vrijdag een landelijke gebedsbijeenkomst wordt gehouden.

De volgende bijeenkomst zal op vrijdag 21 maart a.s. worden gehouden. Aanvang 18.30 uur in

de Bergkerk in de Dr. A. de Kuijperlaan 1 (einde van de Wilhelminalaan, 5 minuten van het Centraal Station). De avond staat dit keer onder leiding van C. Weeda (van de Chr. Geref. Kerk) uit Almelo.

Voor verdere inlichtingen kunt u zich wenden tot het secretariaat van de Evangelische Alliantie, Hoofdstraat 51a, Driebergen, tel. 03438-13693.

Schrijvenderwijs herdenkt Revius

Op zaterdag 22 maart a.s. hoopt de Vereniging van Protestants-Christelijke Auteurs „Schrijvenderwijs” D.V. haar voorjaarsvergadering te houden.

Deze dag zal geheel in het teken staan van de zeventiende-eeuwse dichter Jacobus Revius (1586-1658). Dit jaar is het vierhonderd jaar geleden, dat deze bekende dichter te Deventer werd geboren.

Het programma bevat:

- Samenzang (liederen van Revius);
- Openingstoespraak „Revius en wij” door Bert Hofman, voorzitter van „Schrijvenderwijs”;
- Causerie door Prof. dr L. Strengholt over „Revius, een gaaf en evenwichtig dichterschap”;
- Declamatie door Miep Dorsman en Klaas van Elsäcker (poëzie van Revius);
- Een bijzondere attractie vormt het optreden van het zang- en muziekgezelschap „Geselschap goet ende fijn” o.l.v. Robbert van Lint. Het zal humoristische liederen van Revius en van Valerius ten gehore brengen in de stijl van de zeventiende eeuw.

De bijeenkomst wordt gehouden in „De Enk” (Immanuëlkerk), Engweg 32 te Driebergen en begint om 10.00 uur.

Eventueel kan men zich opgeven voor de broodmaaltijd (à f 10,-) bij de secretaris van „Schrijvenderwijs”, Schans 37, 4251 PW Werkendam, echter vóór 15 maart a.s.

Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom. De toegang is gratis. Wel zal een collecte gehouden worden ter bestrijding van de onkosten.

N.B. De Engweg is een zijstraat van de Hoofdstraat, gelegen tegenover de Amro-bank, in het hart van Driebergen.

Ruimte voor vakanties met inhoud

Onlangs kwam het veelzijdige vakantie-aanbod van de Ernst Sillem Hoeve van de pers.

In het 60e jaar van het vakantie- en conferentiecentrum van het Christelijk Jongeren Verbond is een uitgebreid en aantrekkelijk

vakantieprogramma gepresenteerd in een fraaie vakantiefolder.

De vakanties voor ouderen zijn voor velen in het land een begrip: vakantie in het groene hart van Nederland met vele mogelijkheden voor excursies, waarvan er enkele geheel worden verzorgd. Daarnaast is de Sillem Hoeve breed en zijd bekend om zijn service en goede verzorging. De Sillem Hoeve is een ideale uitvalsbasis voor familievakanties. De Loosdrechtse plassen, de bossen van de Lage Vuursche en steden als Utrecht, Amersfoort en Hilversum liggen in de nabije omgeving. En dan is nog

niets gezegd over het schitterende huis en het royale park met een programma van vele activiteiten en ruimte om rustig een boek te lezen. Compleet verzorgde fiets-arrangementen, een jubileum-aanbieding voor alle jaargetijden en de mogelijkheid om van een „bed en een boterham” aanbieding gebruik te maken zijn eveneens belangrijke elementen van het E.S.H.-zomerprogramma.

Wie verdere informatie wil ontvangen, wordt verzocht even contact op te nemen: C.J.V.-Zomerwerk, Postbus 115, 3970 AC Driebergen-R., tel. 03438-20170.

*In het kruis zal 'k eeuwig roemen!
En geen wet zal mij verdoemen;
Christus droeg den vloek voor mij!
Christus is voor mij gestorven,
heeft gena voor mij verworven!
'k ben van dood en zonde vrij.*

Gez. 15

In dat vast geloven, is tot de Hemelse Heerlijkheid ingegaan mijn innig geliefde man, onze lieve vader en grootvader

ROELOF HEBELS

op de leeftijd van 72 jaar.

Nunspeet: R. Hebels-Weke
Kockengen: E. J. Voorrips-Hebels
Gera
Bram
Frits
Amsterdam: G. A. van der Schaaf-Hebels
J. H. van der Schaaf
David
Jethro
Gerben
Zwolle: F. H. L. Hebels
G. Hebels-van Gorkum
Geert +
Gea +
Nunspeet: D. Hebels

8071 XH Nunspeet, 5 maart 1986
Lugtenbergweg 32

De begrafenis heeft inmiddels plaats gehad op de Algemene Begraafplaats te Nunspeet.

Op 5 maart is vredig ontslapen ons zeer gewaardeerde comitédid

Dhr. R. Hebels

Wij zijn dankbaar voor wat hij vele jaren voor onze Verstandelijk Gehandicapten gedaan heeft, speciaal onze kerkdiensten die hij met hart en ziel toegedaan was.

Wij verliezen in hem een vriend en hopen zijn liefdevolle werk voort te zetten.

Interkerkelijk Comité van aangepaste kerkdiensten voor Verstandelijk Gehandicapten te Nunspeet

TE HUUR

WONING TE NUNSPEET

12 tot 26 juli.

Tel. 03412-56723

PLAATS

UW FAMILIEBERICHTEN IN DIT BLAD!

● Advertenties moeten uiterlijk dinsdagmorgen 10.00 uur ter drukkerij zijn.

● Advertenties met een foto of tekening 1 week voor verschijning van dit blad!